»Če nas dva dni ne bi bilo, bi nastal kaos«

Delavci in delavke v komunalni dejavnosti skrbijo – na različnih delovnih mestih –, da naše ulice in naša mesta ostajajo čista oziroma da se naš vsakdan tako ali drugače ne ustavi. Vendar njihovo delo pogosto ostaja nevidno, preslabo plačano in odločno premalo cenjeno. Zato je prav, da to – ob pomoči Sindikata komunale, varovanja in poslovanja z nepremičninami Slovenije (SKVNS) – nekoliko podrobneje osvetlimo. Tokrat smo to naredili ob našem obisku v Zasavju, točneje v Regijskem centru za ravnanje z odpadki v Zasavju CEROZ na Dolu pri Hrastniku.

Medtem ko se druga komunalna podjetja v državi ukvarjajo tudi z upravljanjem vodovoda in drugimi dejavnostmi, Ceroz živi izključno od obdelave odpadkov, zato tam stroji ves čas tečejo. Foto G. I.

Doma pogosto smeti samo vržemo v koš oziroma v za to namenjen zabojnik, pa se za nas vse skupaj bolj ali manj konča. Le redkokdo pomisli, kam odpadek odpotuje potem, kdo ga pobere, odpelje, sortira … Za številne komunalne delavce in delavke pa se zgodba takrat šele zares začne. Pobudo za ta zapis je dal območni odbor SKVNS Osrednja Slovenija – del Zasavje, kjer želijo predstaviti posamezne poklice oziroma samo delo v komunalni dejavnosti, saj gre za družbeno izjemno pomembno in nujno delo, ki pa ga ljudje zaznavamo kot samoumevno. A brez delavk in delavcev se lahko dejavnost ustavi, z iskanjem novih sodelavcev pa imajo podjetja že danes težave. Zato želimo v nadaljevanju pokazati, kakšno to delo v resnici je in zakaj si tisti, ki ga opravljajo, zaslužijo več spoštovanja, boljše delovne pogoje in plačilo.

Kaj sploh delajo komunalci?

Poenostavljeno povedano, komunalni delavci in delavke skrbijo za urejenost in čistočo javnih površin ter za vzdrževanje komunalne infrastrukture. Tako se ukvarjajo z odvozom odpadkov, urejanjem zelenih površin, s čiščenjem ter urejanjem cest in drugih javnih prostorov. To vključuje zimsko službo, košnjo in obrezovanje dreves, delo v zbirnih centrih za ravnanje z odpadki in na sortirnih linijah. Njihovo delo pa zajema tudi pogrebno službo, čiščenje kanalizacije, na primer odplak in greznic, oskrbo s pitno vodo in podobno. Delo je torej zahtevno na več ravneh. Poleg fizične vzdržljivosti in pripravljenosti na delo v specifičnih pogojih so potrebne tudi dobre organizacijske sposobnosti samega delavca. Obenem pa se panoga tudi hitro spreminja, zato je treba natančno slediti tudi novim tehnologijam in postopkom. Vsekakor pa mora biti samo delo primerno ovrednoteno.

Delo, ki ne sme obstati

Člani in članice območnega odbora SKVNS Osrednja Slovenija – del Zasavja, pridružila pa se jim je tudi Delavska enotnost, so se konec septembra zbrali na seji odbora v Regijskem centru za ravnanje z odpadki v Zasavju CEROZ in si po seji ogledali tudi sam objekt. Razkazal nam ga je sindikalni zaupnik v omenjenem centru, sindikalist **Robert Golež**, ki tam dela že dvajset let. »Za komunalce se zgodba začne pri pobiranju odpadkov. Gre za težaško in podcenjeno delo. Dnevno je potrebno po vnaprej pripravljenem urniku prevzeti zbrane količine in jih dostaviti v obdelavo, da imajo občani prazne zabojnike, brez dodatnih nepotrebnih vplivov, kot sta smrad in higienski pogoji,« pravi Golež. »Pri nas je stvar še bolj specifična. Pri mehanski obdelavi odpadkov naši sodelavci vse frakcije vsaj dvakrat preložijo s svojimi rokami, z izjemo težke frakcije, ki se izloča strojno.« Pri delu za tekočim trakom pri sortiranju odpadkov gre za visoko efektivno delo, podobno kot pri vsaki drugi proizvodnji, s kratkim odmorom. Zato je urnik natančno določen. Delavci imajo v delovnem času dvakrat 10-minutni odmor in 30 minut za malico, dnevno pa efektivno opravljajo delo vsaj sedem ur. Kapaciteta sortirnice je praktično 100-odstotno zasedena, kar pomeni, da ob okvari, zastoju ali drugem vzroku delo opravljajo tudi ob sobotah. Zaradi količine odpadkov, ki jih je treba obdelati, tudi vsa vzdrževalna dela potekajo ob sobotah. Procesa zbiranja in sprejema odpadkov ni mogoče ustaviti, saj poteka 365 dni v letu, smetarska vozila pa je treba sprazniti dnevno. CEROZ namreč živi izključno od obdelave odpadkov, medtem ko se komunalna podjetja v državi ukvarjajo tudi z upravljanjem vodovoda in drugimi dejavnostmi. »Pri nas je zgodba črno-bela. Proizvodnja mora teči kot v vsakem drugem procesnem obratu,« je jasen Golež. V centru sicer vlagajo velik del sredstev v varnost samega objekta, predvsem v sisteme varstva pred požarom in v varnost zaposlenih. Sindikalist prihodnost vidi v nadaljnji predelavi odpadkov, in sicer v tem, da bi iz njih nastajali izdelki oziroma polizdelki za prodajo in ponovno rabo, kar je z modernimi tehnologijami in ustreznim znanjem mogoče doseči. Opaža pa, da je delo stigmatizirano in v javnosti zaznano kot manj vredno. Tako ga je zelo zabolel primer, ko

je nekoč na obisk centra prišla skupina dijakov iz ene od zasavskih srednjih šol na čelu s profesorjem, ki jim je mirno dejal, naj si dobro ogledajo, kje bodo pristali, če se ne bodo v šoli učili. Ob tem se je treba zavedati, da je komunalni sektor tako pomembna in razširjena dejavnost, da je v tej panogi potrebno delovanje ogromno strokovnjakov različnih smeri, da tako kompleksen sistem deluje. Za delovanje komunalne dejavnosti so potrebna še kako strokovna znanja praktično vseh tehničnih poklicev, kot tudi menedžerskih. Brez ureditve plačilnega sistema in izboljšanja plač pa bo takšne kadre vedno težje pridobiti.

Za volanom smetarskega vozila

O svojem delu sta nam na kratko povedala tudi delavca iz Komunale Hrastnik, ki vsak dan pobirata odpadke. »Kot voznik smetarskega vozila ne vozim samo od točke A do točke B,« je dejal eden od njiju. »Srečujemo se z napačno parkiranimi vozili pri ekoloških otokih. Velikokrat mora posredovati policija ali pa pridemo odpadke pobrat ob koncu dela.« Voznik je vodja ekipe. Odgovarja za druge udeležence v prometu in za sodelavca, ki praznita zabojnike. Trasa na terenu je točno določena, delajo od ponedeljka do petka, pobirajo mešane in biološke odpadke ter embalažo. Po predpisih morajo biti na vozilu trije. Ob pomanjkanju kadra in nenadnih bolniških odsotnostih pa se zgodi, da delata samo voznik in en delavec. »Delo voznika je predvsem stresno,« pove eden od delavcev. »Paziti moramo, da ne naredimo škode občanom, njihovim avtomobilom in splošni infrastrukturi.« Pogosto določeni delavci ob rednem delu opravljajo še t. i. zimsko službo. »Ob dveh zjutraj vstaneš, do šestih voziš plug in posipaš, potem pa greš naprej pobirat odpadke,« nam zaupata delavca. »Če je treba, po koncu dela nadaljuješ. Obrezovanje dreves, podiranje, košnja, tudi to počnemo. Pa vseeno dobivamo dodatek do minimalne plače ...«. Na ulici so jih sicer najbolj veseli otroci na poti v vrtec ali v šolo. »Lepo bi bilo, če bi ljudje spoštovali poklic smetarja oziroma komunalnega delavca. Če nas dva dni ne bi bilo, bi nastal kaos, odpadki pa bi zasuli mesta,« sta še dodala. In pripomnila, naj odpadke ustrezno ločujemo in jih ne mešamo med seboj.

» *Sindikalist Robert Golež v Cerozu dela že dvajset let, pred kratkim pa je postal tudi predsednik Območnega odbora SKVNS Zasavje.* *Foto G. I.*

Višje plače so nujne

Kadrovska podhranjenost je težava praktično vseh komunalnih podjetij po državi. Številni se za delo v komunalni dejavnosti ne odločajo tudi zato, ker so plače (pre)nizke. Mnogi, tudi vozniki smetarskih vozil, namreč prejemajo dodatek do minimalne plače. Sindikalno izhodišče je pri tem jasno: zahtevajo boljše osnovne plače, brez doplačil. Ugotavljajo tudi, da so plače v komunalni dejavnosti različne že znotraj regije, primerjava med regijami pa kaže še na večje razlike. Financiranje delovanja komunalne dejavnosti izvira iz komunalnih položnic, ki jih plačujejo občani. Pri tem pa je cilj lastnikov in direktorjev, da prebivalcem nudijo čim cenejše storitve, zato je dvig plač mogoče doseči samo s posegom v cene komunalnih položnic. V Zasavju je v komunalni dejavnosti zaposlenih približno 300 ljudi. Z izboljšanjem plač bi tako izboljšali življenjski standard vsaj tisoč Zasavcem, kar je mogoče doseči z minimalnim dvigom komunalnih položnic. V sindikatu pri tem verjamejo, da bi občani ob ustrezni transparentni predstavitvi sprejeli od enega do dveh evrov višje položnice na gospodinjstvo in bi s tem pomagali 300 družinam v Zasavju. V ta namen so tudi vzpostavili Območni odbor SKVNS Zasavje, v okviru katerega bodo odprli socialni dialog z direktorji komunal in lastniki.

Od otroških junakov do stigme

Otroci v vrtcu in v začetnih razredih osnovne šole so načeloma največji oboževalci smetarjev oziroma se jim delo, ki ga ti opravljajo, še posebej tovornjaki, s katerimi se vozijo, zdi izjemno zanimivo. Pozneje se to izgubi, poklic pa dobi nekakšno stigmo, kot je pokazal prej omenjeni primer srednješolskega učitelja, ki jo ponotranjimo tudi odrasli. Zakaj se to zgodi in kako to podobo spremeniti, ostaja eno pomembnejših vprašanj za prihodnost. Prvi korak pa je brž kone prav zavedanje, da bi brez komunalnih delavcev in delavk naše vsakdanje življenje – obstalo.

Nova kolektivna pogodba in nov območni odbor

Socialni partnerji so 15. septembra podpisali tudi novo Kolektivno pogodbo komunalnih dejavnosti. Podpisali so jo SKVNS, Konfederacija novih sindikatov Slovenije Neodvisnost, Zbornica komunalnega gospodarstva Slovenije in Združenje delodajalcev Slovenije. Obligacijski del velja od podpisa, normativni del pa je začel veljati s 1. novembrom. Nova pogodba bo podlaga za socialni dialog na ravni dejavnosti in v posameznih podjetjih. Zasavski komunalci pa so se tesneje in bolj formalno povezali tudi sami. Na že omenjeni seji 25. septembra so se odločili za samostojno vzpostavitev Območnega odbora SKVNS Zasavje. Predsednik je Robert Golež, njegova namestnica pa **Iris Medvešek** iz Komunale Trbovlje.

Gregor Inkret